

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

Referens
Ida BurénMottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Remiss - Betänkandet Konstnär- oavsett villkor?

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar att avge följande remissvar över betänkandet Konstnär – oavsett villkor?

Sammanfattning

Regeringen beslutade i november 2016 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av de statliga insatserna och villkoren för professionellt verksamma konstnärer. Utredningen har nu lämnat betänkandet Konstnär – oavsett villkor? (SOU 2018:23) och Botkyrka kommun är en av instanserna för remissvar KU2018/00773/KO.

Kultur- och fritidsnämnden är positiva till att det görs en översyn av villkoren för professionellt verksamma konstnärer. Det är en yrkesgrupp som är centrala aktörer i strategin Kreativa Botkyrka och i nämndens arbete med att stödja framväxten av lokala talanger, konstnärer och kulturskapare. Betänkandet innehåller också flertalet bedömningar och inriktningsförslag som belyser konsten och konstnärernas betydelse för samhällsutvecklingen.

Detta remissvar lämnar synpunkter på följande förslag och bedömningar: förslag till förordning om statsbidrag till konstnärliga produktionshus för ungdomar, motiv och inriktning för ny konstnärspolitik, åtgärder för att stärka konstnärernas professionella arbete, Kulturskolans ansvar, tillgänglighet till konstnärliga utbildningar, offentliga inköp av konst och kultur-samverkansmodellen.

Kultur- och fritidsnämnden saknar dock förslag från betänkandet rörande det lokala föreningslivet och civilsamhällets roll för att skapa goda förutsättningar för konstnärerna.

Ärendet

Regeringen beslutade i november 2016 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av de statliga insatserna och villkoren för professionellt verksamma konstnärer. Utredningen har nu lämnat betänkandet Konstnär –

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

oavsett villkor? (SOU 2018:23) och Botkyrka kommun är en av remissinstanserna.

Kultur- och fritidsnämnden är positiva till att det görs en översyn av villkoren för professionellt verksamma konstnärer. Det är en yrkesgrupp som är centrala aktörer i strategin Kreativa Botkyrka och i nämndens arbete med att stödja framväxten av lokala talanger, konstnärer och kulturskapare. Betänkandet innehåller också flertalet bedömningar och inriktningsförslag som belyser konsten och konstnärernas betydelse för samhällsutvecklingen.

Konstnärens roll i Kreativa Botkyrka

Botkyrka kommun arbetar efter strategin Kreativa Botkyrka (KOF/2013:241) där kommunen skall fungera som möjliggörare för Botkyrkaborna och där Botkyrka skall vara en plats med utrymme för kreativitet. I Botkyrka skall människor, föreningar och företag kunna förverkliga och få uppmärksamhet för sina idéer och initiativ. Botkyrkabor ska också ha tillgång till kreativa, fysiska och sociala miljöer för att utveckla sina idéer och sitt skapande. Spännande arkitektur, konst och kultur används i stadsutvecklingen och synliggörs i kommunens olika delar.

Kultur- och fritidsförvaltningen har en palett av stöd för Botkyrkas olika konstnärer. Förvaltningen arbetar aktivt med att rusta och utbilda framtidens konstnärer genom bred kulturpedagogisk verksamhet, genom olika projekt som bygger på delaktighetsarbete och genom ett nära samarbete med det lokala föreningslivet och civilsamhället. I detta ingår också att möjliggöra för unga konstnärliga talanger att växa i sitt konstnärskap och att länkas till potentiella utbildningar och arbetsgivare. Förvaltningen samarbetar även med ett antal arrangörer av konstnärlig verksamhet i syfte att stödja att konstnärerna utvecklas genom publika möten och att Botkyrkaborna erbjuds ett kulturutbud på hemmaplan. Botkyrka konsthall har en central betydelse när det gäller att erbjuda mötesplatser för konst, men flera av kommunens lokaler används för konstnärliga och kulturella ändamål. Slutligen arbetar Botkyrka kommun aktivt med 1%-uppdraget där konstnärer deltar i att forma stadsutveckling och kommunens offentliga rum och ytor med sin konst.

Om betänkandet

Betänkandet är uppdelat i ett antal kapitel och utgör en gedigen översyn av de statliga insatserna och villkoren för professionellt verksamma konstnärer. En stor del av betänkandet består av kunskapshöjande läsning som gäller konstnärerna i samhället, konstnärsbegreppet, viktiga samhällsförändringar som påverkar konstnärerna, konstnärernas bakgrund, utbildning, inkomster och trygghet och nuvarande insatser för konstnärerna.

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

Betänkandet presenterar ett par författningsförslag, varav "Förslag till förordning om statsbidrag till konstnärliga produktionshus för ungdomar" är det av störst relevans för kultur- och fritidsnämnden. Betänkandet lämnar också ett antal andra bedömningar och förslag. Kultur- och fritidsnämnden koncentrerar sig på att lämna remissvar på ett par av dessa.

Kultur- och fritidsnämnden saknar dock förslag från betänkandet rörande det lokala föreningslivet och civilsamhällets roll för att skapa goda förutsättningar för konstnärerna. Botkyrka kommun har nära och mycket viktiga relationer med ett antal konstnärliga aktörer, med avtal om samarbeten som stödjer kultur- och fritidsnämndens målsättningar. Dessa samarbeten har bidragit till att utveckla en mångsidig, dynamisk, konstnärlig och kreativ plats utifrån medborgarens behov.

Remissvar

1.1 Förslag till förordning om statsbidrag till konstnärliga produktionshus för ungdomar.

Betänkandet föreslår ett nytt statsbidrag för konstnärliga produktionshus för ungdomar, företrädevis med placering i kommundelar med socioekonomiska utmaningar. Syftet är att sänka trösklarna till konstnärligt arbete för ungdomarna, att ge fler röster plats inom det konstnärliga fältet och att minska snedrekryteringen till de konstnärliga högskolorna.

§1 Kultur- och fritidsnämnden är övergripande mycket positiva till förslaget som ligger helt i linje med det arbete som genomförs inom ramen för nämndens verksamhet.

Dock anser nämnden inte att förslaget ska låsas till att handla om ett hus. Erfarenhet bl.a. från kultur- och fritidsförvaltningens arbete med kulturdreven utveckling visar att det är de ungas egna drivkrafter som ska tas om hand och stärkas oavsett ett hus eller inte. Genom att lyssna in målgruppen kan man finna vägar att stötta de ungas individuella utveckling utifrån deras villkor och behov. Det kan vara svårt att förutse att "huset" har den flexibilitet och den typ av utrustning som just de ungdomar man möter önskar. Kultur- och fritidsnämnden föreslår därför att förslaget breddas till att inkludera ambulerande, uppsökande verksamhet och samarbeten med andra lokalaktörer, då det också föreligger en risk med att låsa fast bidraget till kostnaderna som uppstår vid att drifva ett hus. I många av de områden som förslaget syftar till att engagera, finns redan ett antal aktörer med olika lokaler och mötesplatser. Förslagets ändamål nås lika effektivt om man samarbetar och förstärker dessa platser.

§2 Kultur- och fritidsnämnden instämmer i stort med ändamålsbeskrivningen men tror att förväntningarna på att produktionshuset ska "ge förutsätt-

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

ningar för en breddad rekrytering till utbildningar på högskolenivå med inriktning mot konstnärlig examen”, är högt satta. Erfarenhet från förvaltningens omfattande arbete med syfte att slussa unga vidare till konstnärliga utbildningar visar att det är ett stort steg för individen i målgruppen att söka en utbildning på högskolenivå, då ungdomens val av utbildning är beroende av ett flertal parametrar.

§3.3 Kultur- och fritidsnämnden anser att fokus för statsbidraget skall vara att stärka ungdomars förutsättningar att utveckla sina konstnärliga förmågor. Förslaget om att de också skall nå ut till en publik med sina konstnärliga uttryck bör uttryckas av ungdomen själv och inte läggas på som en förutsättning. Viktigt är att lämna utrymme för ungdomens individuella behov och en chans att utvecklas och öka sina kunskaper i egen takt. Att bredda ungdomarnas nätverk, skapa möjlighet till mentorskap och kontakter med utbildningar samt att t.ex. erbjuda stöd i ansökningsförfarande är viktigare faktorer för att långsiktigt skapa stabilitet i de ungas konstnärliga arbete, än att visa upp sina verk för en publik.

9.2 En ny konstnärspolitik och 9.2.1 Motiv och inriktning

Betänkandet föreslår att följande motiv och inriktning skall gälla för konstnärspolitiken:

- *Grunden för konstnärspolitiken är erkännandet av den betydelse konsten har för enskilda och för hela samhällets utveckling och vitalitet. De motiverar att ansvar för konstnärernas villkor tas inom flera politikområden.*
- *Konstnärspolitiken ska bidra till att konstens frihet, egenvärde och kvalitet kan värnas. Politiken ska bedrivas enligt principen om armlängdsavstånd.*
- *Konstnärspolitiken ska vara anpassad till aktuella behov och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck.*
- *Konstnärernas kunskaper och erfarenheter ska tas tillvara bättre vid förändring, utveckling och förnyelse i samhället.*
- *Konstnärspolitiken ska bidra till möjligheterna att verka professionellt i hela landet som konstnär.*

Kultur- och fritidsnämnden stödjer de motiv och inriktningar som utredningen föreslår skall gälla för konstnärspolitiken. Betänkandets förslag är inspirerande även utifrån det kommunala perspektivet då de så tydligt beskriver konsten och konstnärernas roll för samhällets utveckling och vitalitet. Kultur- och fritidsnämnden instämmer i slutsatsen att konstnärer har en nyckelroll när det gäller att tillgodose människors behov av konstupplevelser och fungera som inspiratörer för skapande verksamhet, något som också genomsyrar t.ex. Botkyrka konsthalls verksamhet.

Även betänkandets förslag till inriktning att konstnärernas kunskaper och erfarenheter ska tas till vara bättre vid förändring, utveckling och förnyelse i

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

samhället stämmer väl in på Botkyrka kommuns arbete. Satsningar på offentlig konst och kulturellt delaktighetsarbete i samhällsplaneringen har, bl.a. genom 1%-uppdraget funnits sedan sent 60-tal. Genom detta arbete bidrar kommunen också till att konstnärer får möjlighet till försörjning genom uppdrag. Särskilt viktigt anser förvaltningen det vara att möjliggöra för konstnärer som av olika anledningar inte bedöms ha tillräckliga marknadsförutsättningar, men som bedöms tillföra andra kvaliteter och betydelse för medborgarna i lokalsamhället.

9.2.3 Åtgärder för att stärka konstnärernas professionella arbete

Betänkandet gör bedömningen att konstnärspolitiken bör förstärkas med följande inriktning:

- För att förbättra förutsättningarna för konstnärernas professionella arbete krävs att de konstnärliga utbildningarna kompletteras med fortbildning och att snedrekrytering till utbildningarna motverkas, en vidgad arbetsmarknad, bättre förmedlingsinsatser för att konstnärerna ska kunna nå sin publik och marknad, ersättningsystem som tar tillvara konstnärernas intressen, relevanta stöd- och bidragssystem samt ökad social trygghet och vissa administrativa förenklingar.*
- De kulturinstitutioner med offentligt stöd som erbjuder publikmöten för konsten m.m. är en viktig del av konstnärernas arbetsmarknad och skall ses som en integrerad del i konstnärspolitiken.*
- Den ekonomiska ramen för konstnärspolitiken behöver utökas.*

Kultur- och fritidsnämndens stödjer betänkandets bedömning att konstnärspolitiken bör förstärkas genom att ta ett helhetsgrepp enligt föreslagen inriktning samt att den ekonomiska ramen bör utökas. Kultur- och fritidsnämnden stödjer slutsatsen att även verksamhet som finansieras via kommunala medel, som till exempel Botkyrka konsthall skall ses som en integrerad del av konstnärspolitiken.

9.3.3 Kulturskolans ansvar

Betänkandet skriver att regeringen har vidtagit en rad åtgärder för en utveckling av kulturskolan som gör den mer tillgänglig och jämlik. Utredningen vill understryka vikten av att denna fråga ges prioritet hos stat och kommun då den i längden påverkar vilka som så småningom finner en väg till de högre konstnärliga utbildningarna.

Kultur- och fritidsnämnden stödjer betänkandets bedömning av att en tillgänglig och jämlik kulturskola är mycket viktig och att frågan bör ges prioritet både hos stat och kommun. Botkyrka kommun arbetar redan aktivt och prioriterat med att skapa förutsättningar för likvärdigt deltagande, med målsättningen att andel deltagare i kulturskolans verksamhet motsvarar målgruppens storlek i varje stadsdel i kommunen. Kultur- och fritidsförvalt-

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

ningen följer de statliga satsningarna på området och har även utvidgat samarbetsmöjligheterna till att omfatta regionen och Stockholms län, samt inom Kulturskoleklivet med utbildningsinstitutionen SMI.

9.3.4 Tillgänglighet till konstnärliga utbildningar

Betänkandet gör bedömningen att de konstnärliga högskolorna bör överväga insatser för att öka tillgängligheten till konstnärliga högskoleutbildning, t. ex. genom att flytta ut delar av sina aktiviteter till socioekonomiskt svaga bostadsområden. Aktiviteterna bör genomföras i samarbete med lokala aktörer. De konstnärliga högskolorna bör även utveckla distansutbildningen i större utsträckning i syfte att öka tillgängligheten till utbildningarna.

Kultur- och fritidsnämnden är mycket positiva till betänkandets bedömning att de konstnärliga högskolorna kan göra fler insatser för att öka tillgängligheten till konstnärliga högskoleutbildningar. Betänkandet pekar på möjligheten att flytta ut delar av högskolans aktiviteter till socioekonomiskt svaga bostadsområden och ger exempel på hur Dans- och Cirkushögskolan bedriver verksamhet på Subtopia i Botkyrka.

Denna utlokalisering har gett många och goda synergieffekter både för den konstnärliga högskolan likväl som för Botkyrka kommuns medborgare och föreningsliv. En förutsättning har varit ett genomarbetat och långsiktigt samarbete mellan kommunens olika förvaltningar och bolag, det lokala föreningslivet, representanter från civilsamhället och den konstnärliga högskolan. I detta samarbete ingår den konstnärliga högskolan som en aktör av många, där alla kan behöva justera sin verksamhet och sina målsättningar efter en gemensam målsättning.

Kultur- och fritidsnämnden stödjer även förslaget att utveckla distansutbildningar och tillägger att kvällskurser är ett format som passar unga aspiranter ur målgruppen väl. Möjligheten att kombinera studier med arbete, kan vara ett sätt att våga prova konstnärliga studier, istället för att skaffa sig en mer bekant och tryggare utbildning och sedan satsa på det kulturella intresset på fritiden.

9.4.6 Offentliga inköp av konst

Betänkandet föreslår att när det offentliga bygger bör motsvarande en procent av byggkostnaderna avsättas för satsningar på offentlig konst. En enprocentregel bör dock kunna vara flexibel och anpassas till de förutsättningar som råder i enskilda projekt.

För att Konstrådet långsiktigt ska få bättre förutsättningar att hävda enprocentnivån i konstnärliga satsningar i den offentliga miljön omfördelas 10

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

miljoner inom Konstrådets anslag för ändamålet 2019 och 2020. De statliga fastighetsbolagens ansvar för en enprocentsregel ska framgå av regeringens ägardirektiv till dem.

Kunskaperna om vilka upphandlingsregler som gäller vid inköp av bildkonst för gestaltning av offentliga miljöer bör förbättras. Statliga, landstingskommunala och kommunala myndigheter bör i ökad utsträckning inhämta råd och stöd av Upphandlingsmyndigheten.

Kultur- och fritidsnämnden stödjer betänkandets förslag att offentligt byggnad bör omfattas av 1%-regeln, och att den även fortsatt är flexibel för att kunna anpassas till rådande förutsättningar. För Botkyrka kommun är 1%-regeln en förutsättning för att finansiera konst och konstnärers delaktighet i utvecklingen av kommunens offentliga rum och miljöer. Kultur- och fritidsnämnden stödjer även förslaget att Konstrådet får bättre förutsättningar att arbeta med frågan för att på så vis utveckla sin funktion som kunskapsnav för kommuner och andra aktörer.

Det är positivt att utredningen framhåller att kunskapen om upphandlingsregler för offentlig konst bör förbättras, men anser att det är av stor vikt att det fortsatt får finnas tre modeller för detta (se 8.6.10). Botkyrka kommun använder sig framför allt av modellen ”direktutdelning till viss konstnär med stöd av undantaget för konstnärlig prestation”. Denna modell möjliggör ett flexibelt arbete och bidrar till att skapa en bredd i den konst som utvecklas för kommunens offentliga rum.

9.5.3 Kultursamverkansmodellen

Betänkandet skriver att kultursamverkansmodellen har lett till en positiv utveckling av regionernas kulturverksamhet och konstnärsperspektivet har utvecklats i kulturplanerna. Utredningen föreslår att den styrande förordningen för kultursamverkansmodellen ska vara tillitsbaserad, mindre detaljreglerande och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck och lämnar i linje med detta lämnar ett förslag om ändring i förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, samt att resurserna till det professionella kulturlivet och konstnärerna i regionerna tillförs ytterligare 25 miljoner kronor fr.o.m 2020.

Kultur- och fritidsnämnden följer med intresse hur betänkandets förslag när det gäller den styrande förordningen för Kultursamverkansmodellen kommer att landa. Kultur- och fritidsnämnden är positiv till att en utvecklad kultursamverkansmodell införs i Stockholms län och lämnade som ett led i detta ett remissvar (Kof/2017:204) ”Förslag till Kulturstrategi för Stockholmsregionen KUN 2017/707” till Stockholms läns landsting hösten 2017.

2018-08-23

Dnr KOF/2018:101

Anja Dahlstedt
Kultur- och fritidschef

Ida Burén
Verksamhetschef Kulturen

Expedieras till
Kulturdepartementet